

▲ Da USA's præsident, Joe Biden, og Ruslands præsident, Vladimir Putin, i juni 2021 mødtes i Schweiz, var der en vis afstand mellem de to. – Foto: Kevin Lamarque/Reuters/Ritzau Scanpix.

Ekspertter: Demokratiet kan blive taber i ny kold krig med autokratier

En kold krig mellem demokratier og autokratier er et af scenarierne for verden efter Ukraine-krigen. Det kan gøre den demokratiske lejr større. Men risikoen er, at demokratiet taber, advarer eksperter

Birthe Pedersen

bpedersen@k.dk

Nogle kalder den allerede for "Biden-doktrinen".

Den amerikanske præsidents omtale af en ny kold krig mellem demokratier og autokratier er blevet et af de mest fremtrædende bud på en ny verdensorden.

Ruslands angreb på Ukraine har åbnet et bombekrater omkring selve grundpillen i den liberale, regelbase-rede verdensorden, der voksede ud af de to verdenskrige; nemlig forbuddet mod angrebskrig og respekten for den nationale suverænitet, garanteret af FN-pagten.

Sojlerne under denne verdensorden vaklede allerede, før de russiske tanks rullede over grænsen til Ukraine. Men siden angrebet den 24. februar er spørgsmålet om en ny global orden blevet til et konkret sikkerhedsspørgsmål.

Tendenserne i den nye verdensorden efter chokket i Ukraine peger i mange forskellige retninger.

Fra en kaotisk, ureguleret international scene, hvor alt kan ske, og kun den stærkeste ret tæller, til nye magt- og indflydelsessfærer, hvor stormagterne holder hinanden i skak og kontrollerer hver deres område.

Men det er visionen om en værdikamp mellem demokratier og autokratier, der tiltrækker sig størst opmærksomhed.

Joe Biden, hvis verdenssyn blev formet af den kolde krig, talte allerede om det nye ideologiske skel i verden, da han som ny i embedet deltog i sine første topmøder i G7 og Nato.

Her opfordrede han den vestlige, frie verden til at stå sammen mod autokratierne, først og fremmest Rusland, men også Kina, der ses som USA's nye strategiske rival.

Bidens tale i den polske hovedstad, Warszawa, i marts, hvor han definerede angrebet på Ukraine som "en kamp mellem frihed og undertrykkelse", er af Ash Jain, direktør for området vedrørende demokratisk orden i den amerikanske tænketank Atlantic Council, blevet betegnet som "den mest markante udenrigspolitiske tale i Bidens præsidentperiode".

"Talen vil sætte scenen for USA's rolle i verden og landets forhold til allierede i årene fremover," skrev Ash Jain i en kommentar på Atlantic Councils hjemmeside.

Både Natos generalsekretær, Jens Stoltenberg, og EU-Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, har taget denne forklaringsramme til sig.

Opdeling af verden

Opdelingen af verden i en demokratisk og en autokratisk lejr omkring henholdsvis USA og Kina er allerede ved at tage form for øjnene af os, mener Jonas Parello-Plesner.

Han er direktør i Alliance of Democracies Foundation, en tænketank for demokrati, som blev oprettet i 2017 af tidligere statsminister og Nato-generalsekretær Anders Fogh-Rasmussen. Et tegn på, at tankerne om en ideologisk

kamp mellem demokratier og autokratier ikke begyndte med krigen i Ukraine.

Men de er mere aktuelle end nogensinde, og de demokratiske lande rykker allerede sammen i Nato og EU, mener Jonas Parello-Plesner, der også er forskningsmedarbejder ved den transatlantiske tænketank German Marshal Fund.

"Afkoblingen af de to verdener er allerede ved at ske i kraft af omlægningen af Europas forsyningskæder til Rusland, men også til Kina. En udvikling, som begyndte med coronakrisen. De økonomiske projekter skal så gennemføres med andre, og det vil naturligt blive andre vestlige, demokratiske lande. Vi har også en skillelinje i FN mellem lande, der fordømmer Ruslands angrebskrig, og lande, der ikke gør," siger Jonas Parello-Plesner.

"Indien, Sydafrika og Australien er oplagte kandidater til en demokratilleanse. Også lande som Namibia, Botswana og Ghana kan komme på tale. Spørgsmålet er, hvor mange lande demokratierne kan trække med i en alliance. Det gælder blandt andet de afrikanske lande, hvor mange sidder på hegnet og vægrer sig ved at vælge de vestlige lande. De skal ud af busken og sige, hvor de hører hjemme."

En international orden baseret på værdikamp kan sætte menneskerettigheder og demokrati i centrum på den internationale scene, netop som demokratierne i de seneste år har været i defensiven, og antallet af demokratiske lande ifølge den svenske organisation V-Dem er i tilbagegang.

"Hvis de vestlige lande kan stå fast på deres værdier, men også tilbyde reelt økonomisk samarbejde og ikke bare flotte ord, kan en demokratilleanse være attraktiv for mindre lande i Asien, Latinamerika og Afrika. Det er et idea-

Serie: Verden efter Ukraine-krigen

Ruslands invasion af Ukraine er ikke blot en regional krig, men markerer et brud i forholdet mellem Rusland og Vesten, som vil få vidtrækkende konsekvenser for Europa og verden.

I denne serie forsøger Kristeligt Dagblad at svare på, hvordan krigen kan ende, og hvordan den vil forandre den geopolitiske orden, som verden har bygget op siden den kolde krigs afslutning.

Fem scenarier for en ny verdensorden

- 1) Den liberale verdensorden overlever.
- 2) En serie af krige og revolution fører til et sammenbrud af al orden.
- 3) En ny magtbalance mellem stormagterne kan skabe relativ stabilitet i en multipolær verden, men uden at løse menneskehedens fælles udfordringer.
- 4) En ny kold krig kan blokere det regel-baserede multilaterale system, men stadig tillade samarbejde.
- 5) En illiberal verdensorden.

KILDE: MARC SAXER, SPECIALIST I INTERNATIONALE RELATIONER

listisk, men også et realistisk projekt," siger den danske forsker.

Hårde ord til doktrin

"Biden-doktrinen" får imidlertid også hårde ord med på vejen i den internationale debat. Daniel DePetris, forsker ved den amerikanske forsvarspolitiske tænketank Defense Priorities, mener således, at en ny verdensorden baseret

på en værdikonflikt vil skabe mere, ikke mindre ustabilitet.

"Det er lige netop denne form for 'dem og os-politik', der fik USA til at sende soldater til Vietnam og gå ind i Irak," skriver han.

De to fremtrædende forskere Robert A. Manning og Mathew J. Burrows, begge fra Atlantic Council, afviser også, at en alliance af demokratier "i sig selv kan definere den globale verdensorden".

"At udelukke store ikke-demokratiske magter truer international stabilitet og det internationale samarbejde om de store udfordringer, som menneskeheden står overfor," skriver de på det forsvarspolitiske amerikanske netmedie War on the Rocks.

Det er også den konklusion, Marc Saxer, specialist i internationale relationer ved den tyske Friedrich Ebert Stiftung, kommer frem til. Han er især bekymret for, at en sådan international orden ikke kan løse de store udfordringer, verden står overfor, og som kræver samarbejde snarere end konfrontation.

"Jeg tror, det er kortsigtet. Vi står over for en række kæmpemæssige, fælles udfordringer fra klimaforandringer og massemigration til kommende pandemier. Disse udfordringer kan vi ikke løse uden at tale med lande som Kina og Tyrkiet. En demokrati mod autokrati-model vil gøre enhver dialog umulig. Og hvis Vesten taber værdikrigen, vil resultatet være en illiberal verden efter kinesisk mønster," frygter han.

Det er ikke ensbetydende med, at de demokratiske lande ikke skal samarbejde, siger han.

"Et blandt flere mulige scenarier er, at de demokratiske lande samarbejder om fælles værdier, men uden at en ny kold krig gør dialog mellem lejrene umulig," siger Marc Saxer. ■

... Vingeskudt britisk premierminister lever på lånt tid

fortsat fra forsiden

Den illusion holdt kun til sent i torsdags. Her blev finansministeren kaldt hjem fra et møde i IMF, den internationale valutafond, i Washington på grund af den preserende økonomiske krise.

Uden de store dikkedarer blev Kwasi Kwarteng fyret – efter mindre end 40 dage i jobbet. Selvom han og Liz Truss var ideologiske bonkammerater, var hun klar over, at hvis hun skulle overleve som premierminister, var hun nødt til at ofre Kwasi Kwarteng, som hun ikke alene havde kørt ideologisk parløb med. De er også nære politiske venner og naboer i London-forstaden Greenwich.

Spørgsmålet er nu, hvorvidt Liz Truss som en vingeskudt konservativ høj kan flakse videre som den fjerde konservative premierminister på seks år.

Hun har lagt sit lod hos tidligere sundheds- og udenrigsminister Jeremy Hunt. Han er nu finansministeren, som skal få Storbritannien tilbage på ret kurs.

I går middag gjorde han det klart, at den nye kurs betyder, at stort set alle tiltag om lav skat og et frit marked, som Liz Truss blev valgt på, og som Kwasi Kwarteng præsenterede, nu er fortid.

For de konservative, som støttede Liz Truss, hører Jeremy Hunt, som i parentes bemærket er millionær og forretningsmand, til på den midtsøgende venstrefløj hos De Konservative

Som Jeremy Hunt sagde i går ved middagstid, kan ingen regering kontrollere de finansielle markeder, men de kan komme med udtalelser, som sikrer stabiliteten. De første indikationer er, at det diffuse marked nu har mere tillid til britisk økonomisk politik. Pundet har vundet værdi, og prisen på britiske statsobligationer har rettet sig op.

Det åbne spørgsmål er, om det samme gælder for tilliden til Liz Truss. Britiske medier taler om, at hun nu er bestyrelsesformand i en virksomhed, hvor Jeremy Hunt er den administrerede direktør, der træffer de afgørende beslutninger.

Stort set alle forsider på de britiske aviser i går forudsagde enstemmigt, at Liz Truss som premierminister lever på lånt tid.

Hvad der taler til hendes fordel, er meningsmålingerne. Oppositionspartiet Labour står aktuelt til over 50 procent at stemmerne, mens De Konservative roder rundt nede omkring 20 procent. Så uanset hvor meget de konservative parlamentsmedlemmer mener, at Liz Truss er en katastrofe, så vil de ikke vælte hende og risikere et nyvalg, fordi det vil betyde, at mange af dem vil miste deres plads på tinge.

Selv et internt kup er kompliceret, fordi der ikke er en oplagt kandidat til at tage over. Forklaringen er den simple, at De Konservative er splittet i fraktioner. Liz Truss har sine støtter. Der er gruppen, som gerne ser, at Boris Johnson vender tilbage. Og så spørger Rishi Sunak også i kulissen.

Intil der er et klart billede, flakser Liz Truss rundt som en anden vingeskudt konservativ høj. Hun har magten, men synes i stigende grad magtesløs. ■

Spansk spædbarn får banebrydende organtransplantation

Spanske læger er igen de første i verden til at udføre en kompliceret organtransplantation. Denne gang med tarme fra et spædbarn til et andet

Peter Krogh Andersen

udland@k.dk

Et 13 måneder gammelt spædbarn blev for nogle måneder siden verdens første modtager af tarme fra en patient, også et spædbarn, der var død af et hjertestop. Det oplyser hospitalet La Paz i Madrid, hvor

læger udførte den banebrydende operation.

"Den lille er allerede blevet udskrevet, og hendes tilstand er perfekt. Hun er sammen med sine forældre derhjemme," skriver hospitalet i en meddelelse om transplantationen.

Den lille pige, Emma, fik konstateret tarmsvigt allerede, da hun var en måned gammel, fordi hendes tarme var for korte. Hendes liv var i fare, da transplantationen fandt sted. Foruden nye tarme fik hun også en lever, mave, bugspytkirtler og milt.

I et radiointerview har Emmas irske bedstemor efterfølgende fortalt, at lægerne ikke havde andet valg end at udføre den risikable operation, fordi den lille pige var så alvorligt syg. Bedstemo-

deren er taknemmelig for, at forældrene til en døende baby sagde ja til, at organerne kunne leve videre i hendes barnebarn.

"Deres baby døde, og vores baby overlevede på grund af det. Det er et mirakel, et sandt mirakel," sagde bedstemoderen i et radiointerview ifølge den irske avis Irish Mirror.

De fleste transplantationer sker med organer fra patienter, hvor hjernen er død, men hvor hjertet stadig slår og dermed holder organet i live. Når organet derimod kommer fra en patient, hvor hjertet er stoppet, skal det holdes kunstigt i live, og det er ifølge hospitalet svært med tarmene på grund af deres særlige egenskaber. Tarmene er beboet af mange bakterier, og derfor er risiko-

en for afvisning eller infektion større end ved andre organer.

Vanskelighederne betyder, at 30 procent af patienterne på venteliste dør, inden en passende donor dukker op, og derfor satte hospitalet et treårigt projekt i gang. Projektet kulminerede med den succesfulde transplantation.

Det er langt fra første gang, at spanske læger vækker opsigt med banebrydende transplantationer. Sidste år i maj udførte en anden gruppe læger fra Madrid verdens første hjertetransplantation på et barn under ét år, hvor de brugte et hjerte, der var holdt op med at slå, og hvor donor og modtagers blodtyper ikke passede sammen. Det skrev den spanske avis El País dengang. For

år tilbage stod spanske læger også bag verdens første fulde ansigtstransplantation.

Spanien har i tre årtier været et af verdens førende lande inden for organtransplantationer, og antallet af transplantationer pr. indbygger er kun overgået af USA. Samtidig er den spanske befolkning den i verden, der donerer flest organer.

Årsagerne til den spanske succes er mange, men ofte peger eksperter på landets særlige system for organ donation. Systemet omtales som "den spanske model" og indebærer, at folk som udgangspunkt forventes at donere deres organer, når de dør, medmindre de aktivt har sagt fra. Dog skal familien stadig godkende donationen. ■

Ifølge den Nationale Organisation for Transplantation (ONT) får læger og sygeplejersker i Spanien træning i, hvordan de skal tale med pårørende om organ donation, og spanske læger har et særligt fokus på at identificere "donations-muligheder", som lederen af ONT, Beatriz Domínguez-Gil, skriver i American Journal of Transplantation: "Læger holder ikke bare øje på intensiv-afdelingerne, men også på skadestuen og hospitalsgangene. Det vigtigste succeskriterie er, at organ donation bliver rutinemæssigt overvejet, når en patient dør. Uanset omstændighederne omkring døden." ■